

Doğu-Batı İlişkilerinde Ortantalizmin Hz. Muhammed

İçin Kullandığı Kavramların Rolü

Seyfettin ERŞAHİN*

ÖZ

Bireysel, toplumsal, toplumlararası, kültürlerarası veya medeniyetlerarası ilişkilerin kavramlar üzerinden kurulduğu izahıta varestedir. Kavramlara yüklenen anlamlar ve taraflarca anlaşılma biçimi ilişkilerin de niteliğini belirlemektedir. Uluslararası ilişkilerde, her ne kadar modern dönemlerde din geri plana itilmiş gibi görünse de etkili olmaya devam etmektedir. Doğu-Batı, Müslüman-Hıristiyan ilişkilerinde iki tarafın din, nübüvvet kurumu ve Nebi Hz. Muhammed'e yaklaşımı belirleyici rol oynamaktadır. Batı, asırlardır İslam ve Müslümanları anlamaya, anlamlandırmaya ve tanımlamaya çalışmaktadır. Bu çabalar teolojik polemikler ile başlamış oryantalizm ile neredeyse zirveye ulaşmıştır. Bu yönde oluşturulan literatürde nesnellik iddiası altında Hz. Muhammed için "prophet", "apostle", "messenger", "Arabian prophet" ve "Islamic prophet" gibi kavramlar kullanılmıştır. Bu kavramlarla Hz. Muhammed ve onun görevi olan nübüvvet kastedildiği iddia edilmiştir. Biz bu kavramların sözlük ve terimsel/teolojik boyutlarına Oryantalist literatür esasında eğilerek Batı'nın kastına ışık tutmaya çalışacağız. Böylece Doğu ve Batı'nın birbirlerini daha iyi anlamalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Muhammed, Oryantalizm, Doğu-Batı İlişkileri, Nebi, Prophet.

---

* Prof. Dr.; Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, seyfettinersahin@gmail.com.

The Role of Orientalist Concepts about Prophet Muhammad in the East-West Relations

ABSTRACT

It is obvious that individual, social, communal, cultural or civilizational inter-relations based on concepts. The meaning and perceptions of concepts which both sides assume determine the relations. In terms of international relations, although, relatively, religion has put aside in modern era, it still continue to be effective. Approach to religion, prophethood and namely Prophet Muhammad has been playing important decisive role in the East-the West relations. In this regard, through centuries the West has been trying to understand and define Islam and Muslims. This efforts was started by clericals in theological terms and developed by Orientalism in its peak. The extant literature of this subject which claimed objective and unbiased, has some concepts such as "prophet", "apostle", "messenger", "Arabian prophet" and "Islamic prophet" about Muhammad. It is insisted that such terms and concepts refers Muhammad and his prophethood objectively. Focusing such concepts of Orientalism, here, we tried to put light the intentions of the West and expectations of the East. This paper examines the Western Christian understanding of prophethood and draws parallel with the Islamic understanding of it. We believe that such kind of studies make great contribution to understand the East and the West each other and to better future for mankind.

Keywords: Muhammed, Orientalism, East-West Relations, Prophethood, Muhammad.

Giriş

İnsanlık barış içinde yaşamayı hak etmektedir. Tarihin akışı içinde aşiretlere, kabilelere, toplumlara, milletlere ayrılan insan bu süreçte medeniyetler kurmuş ve geliştirmiştir. Bu oluşumların barış içinde birbirleriyle ilişkide olmaları beklenirken zaman zaman gerginlikler, rekabetler hatta düşmanlıklar öne çıkmış bu da insanlığı mutsuzluğa sürüklemiştir. Bu olumsuzlukların büyük oranda tarafların birbirlerini yeterince anlayamamalarından yada yanlış anlamalarından veyahut iyimser bir ifade ile yanlış anlaşılmalardan kaynaklandığı düşünülmektedir.

İnsanlığın iki önemli kesimi Batı ve Doğu'nun ilişkileri de bu bağlamda şekillenmiş ve gelişmiştir. Söz gelimi, 7. yüzyıldan beri nübüvvet/ peygamberlik kurumuna yüklenen anlam ve Hz. Muhammed'in nebi/ peygamber olarak tanınıp tanınmaması Doğu-Batı ilişkilerini belirleyen unsurlardandır. Son yıllarda Hz. Muhammed'in kişiliği ve kimliği üzerinden yapılan tartışmalar bunun somut delilidir. Batı bazen Hz. Muhammed'i nebi olarak tanımakta veya tanır gibi görünmekte, ancak durmunun bu merkezde olmadığı yönünde de itirazlar bulunmaktadır. Mukaddes Kitap'taki peygamberlerin çoğu Kur'an'da da zikredilmiştir. Hz.İsa Müslümanlar tarafından da kabul edilmiştir. Fakat durum Hz. Muhammed'e gelince farklılaşmaktadır.

Batı'nın Hz. Muhammed'e Bakışının Arkaplanı

Batı'nın Hz. Muhammed'e bakışı, kendi kimlik inşası ve algısı ile iç içe gelişmiştir. Bu süreçte o, "yalancı peygamber"den "kahraman peygamber"e kadar uzanan bir dizi değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Batı'da Hz. Muhammed ve İslam ile ilgilenenlerin bir kısmı ilim ahlakı ile araştırmalar yaparken önemli bir kesim de dinî, siyasî veya ideolojik ön yargı ile hareket etmiştir. Oryantalistler, menba, metod ve muhteva yönlerinden, Müslüman düşüncesi, sanatı ve kültürüne önemli açılımlar getirmişler, ancak azımsanmayacak bir kısmı da taraflı yaklaşımdan hatta iftira atmaktan, saldırmaktan kendilerini alamamışlardır.

Batı, Hz. Muhammed'e dinî, siyasî/askerî, kültürel ve ekonomik etkenlerle bakmıştır.

- a. Dini Etken: Hz. Muhammed'i rakip din kurucusu ve rakip peygamber olarak gördü.
- b. Siyasi-Askeri Etken: Hz.Muhammed'i siyasî-askerî bir tehdit olarak algıladı.
- c. Kültürel Etken: "Muhammedîlik" dediği İslamı rakip bir medeniyet şeklinde düşündü.
- d. Ekonomik Etken: Onların deyimiyle "Muhammedîler" dünya ekonomisini yer altı kaynakları, işlenebilir topraklar, kara ve deniz ticaret yolları bakımından etkilemişti.

Batı'nın Hz.Muhammed'i araştırmak için kullandığı *polemik* yönteminin temel özellikleri:

- *Kasıtlı kaynak kurgusu*: Kuramlarının, söylemlerinin ve delillerinin kaynakları İslam'a karşı yazdıkları reddiyeler/polemik edebiyatı, Haçlı hatıraları, yanlış veya kasıtlı Kur'an tercümelemeleri, seyahatnameler, söylentiler, efsaneler ve halk masallarıydı.
- *Önyargı, mübalağa ve taassup*: Üretilen karşı eylem ve söylemlerde daima, çıkar çevrelerini memnun edecek önyargı ve mübalağa sanatı kullanıldı. İslam'a karşı olan düşmanlık o raddeye ulaşmıştı ki her yol ve her şey mubah hale gelmişti.¹

Batı'nın Hz.Muhammed'e Bakışını Belirleyen Hıristiyan Din Adamları

Konuya, esasen tarihin çeşitli zamanlarında İslam'ın temsilciliğini yapan Arapları, Magribileri ve Türkleri merkeze alan üç temsilci üzerinden açıklık getirebiliriz. Bunlardan ilki doğu kilisesine, ikincisi katolik kilisesine sonuncusu da protestanlığa mensuptu.

1. *Yuhanna ed-Dımişki/Jhon of Damascus (675-749)*: Araplar üzerinden İslam okuması yapan ed-Dımişki Emevi sarayının yüksek memurlarından birinin oğlu idi. Doğu kilisesine mensuptu. İslama reddiye mahiyetinde yazdığı "De Haeresbius" (Sapkınlar) adlı eserinde Hz. Muhammed'in "dinen", "ahlaken" ve "sıhhaten" (sara nöbetleri geçirmesi) peygamberlik niteliklerini taşımadığını, "yazdığı"? Kur'an'ın bir ilahi kitap olmayıp Hıristiyan keşiş Bahira'dan öğrendiği yalan yanlış şeylerden ibaret olduğunu iddia etmiştir. Hz. Muhammed ve Arapları da Yahudilere bağlayarak "Sarasenler" olarak adlandırmıştır. Elbette bu adlandırma anti-semitizmi adate inanç düzeyinde tutan Hıristiyanları daha da memnun etmiştir. Bundan hareketle uzun yüzyıllar Batı, Arapları Sarasenler olarak anmıştır.²

2. *Aziz Peter/Peter the Venerable (1084-1156)*: İslamı Magribiler (Berberler ve Endülüs Müslümanları) üzerinde okuyup cevap vermeye kalkışan Latin-Katolik kilisesine mensup Fransız rahip Aziz Peter (Pierre Mourice de Montboissier) oldu. İspanya kralı tarafından mücadele için davet edilmişti. O, mücadelesini daha çok "dini" ve "ilmi" yöntemlerle yürütmeyi denedi. Bu amaçla İngiliz rahip Robert of Ketton'a temel İslam metinlerini tercüme görevi verdi. Robert de Kur'an'dan başlayarak bir dizi tercüme yaparak "İslamın içyüzünü" kamuoyuna "ifşa" etmeyi görev bildi. Aziz Peter esas olarak Kur'an'ı hedef almıştı; ancak Hz. Muhammed'in "gerçek yüzünü" ortaya koymadan bu mümkün değildi. Bu amaca yönelik olarak Hz. Muhammed'i "güç ve iktidar peşinde koşan," "kurnaz," "haydut," "yağmacı," "hilakâr," "katil" ve "şehvetperest"

1 Asaf Hüseyin, *Batı'nın İslamla Kavgası*, çev. Mesut Kardeşhan, Ankara, Pınar Yayınları, 2006, s. 24.

2 Hüseyin, *Batı'nın İslamla Kavgası*, s. 13-14.

şeklinde betimledi. Ve bundan peygamber olamayacağını dolayısıyla kitabı Kur'an'ın da ilahi kitap olamayacağını iddia etti.³

3. *Martin Luther (1483-1546)*: İslamı Türkler üzerinden okuyarak saldıran ise Alman Protestan kilisesine mensup rahip Luther idi. Ona göre Hıristiyanlık Türkler ve onların dini tarafından tehdit ediliyordu. Behemehal karşı mücadele edilmeliydi. Muhammed peygamber değildi, olamazdı da; Müslümanların taptığı bir puttu; Kur'an da onun dilinden şeytanın işiydi.⁴

Batı'nın ve Müslümanların Peygamberlik Anlayışı Arasındaki Farklar

1. Hıristiyan Batı'nın Peygamberlik Anlayışı

Hıristiyanlıkta peygamberlik anlayışının, diğer ilahi dinlerinkinden çok farklı olduğu bilinmektedir. Genelleme yapmamakla beraber denilebilir ki Hıristiyanlıkta peygamber "Tanrı adına konuşan" veya "Tanrı'dan haber veren" demektir. Mukaddes Kitap'ın Eski Ahid bölümünde ilk yaratılan insan ve Tanrı tarafından davet alan kişiler peygamber olmaktan ziyade "ata" (patrik) olmaları öne çıkmaktadır. Bunlar da insan ırkının atası Adem; tufandan sonraki insanlığın atası Nuh; İsrail halkının ataları İbrahim-İshak-Yakup'tur. Yakup Mısır'a satılan Yusuf'un atasıdır. Hz. İbrahim'in soyu Yusuf aracılığıyla Mısır'a yerleşmiştir. Mukaddes Kitap'a göre Hz. Musa'nın İsrailoğullarını Mısır'dan çıkmasından sonra yargıçlar dönemi başlamıştır. Bu aşamada mesela Hz. Davut, İslam'daki kabuldeki gibi "peygamber" değil, Tanrı tarafından seçilmiş bir "kral"dır. Her kavme peygamber gönderilmemiştir. Mukaddes Kitap'taki pek çok peygamber de esasen her ne kadar halkı kurtuluş yönünde ümitlendirmişlerse de görevleri kurtarmak değil, Kurtarıcı Mesih'te kurtuluşa hazırlamaktır.

Bu noktada Hıristiyanlıkta Hz.İsa'nın konumu önem kazanmaktadır. Hz. İsa'nın sadece sözleri veya aktardıkları değil, bizzat kendi varlığı da vahiydir. Hz. İsa, bir insan peygamberden öte insan suretine girmiş bir ilahtır. O Tanrı'dan Cebrail aracılığıyla vahiy almamıştır, o bizatihi Tanrı'dır, Tanrı'nın kelimesidir, başka bir ifade ile vahiydir, vahyin kaynağıdır. Oysa Yahudilikte ve İslamiyette peygamberler asla ilah olmayıp Allah'ın emirlerini vahiy yoluyla alan insandırlar. Mukaddes Kitap'ın Yeni Ahit kısmında peygamber kelimesi geçmekte ve peygamberlerden bahsedilmektedir. Ancak bu kelimenin anlamı net değildir. Çünkü İncil'in bazı bölümlerinde Hz.İsa'nın uluhiyetine bazı bölümlerinde ise peygamberliğine işaret eden ifadeler bulunmaktadır. Bunun yanında Hıristiyanlar, Yahudilerin kutsal kitabı Tanah'ı Eski Ahit adı altında kabul ettiklerinden Yahudi peygamberlerine inanırlar ve Yahudilikteki yalancı, günahkâr, hilekâr ve zinakâr peygamberlik anlayışını benimserler.

3 Taha Hüseyin, *Alâ Hâmis es-Sîre*, Kahire, 1934, s. 15-16.

4 Hüseyin, *Alâ Hâmis es-Sîre*, s. 20-24.

Hıristiyanlığın peygamberlik anlayışının boyutlarından biri de Tanrı'nın insan ile niçin iletişime geçtiği veya niçin peygamber gönderdiği sorusunun cevabında yatmaktadır. Mukaddes Kitap'a göre Tanrı, Adem ile Havva'dan insan ırkının türemesini sağlamıştır. Ancak insanlar ilk ebeveynleri Adem ile Havva'nın günahının sonuçlarını taşımaktadırlar. Bunun anlamı masum olmayan insanlar Tanrı'nın lütfundan mahrumdurlar. Bununla beraber Tanrı insanı kurtuluşa erdirmek amacıyla yeryüzünden seçtiği bazılarıyla insan ırkıyla iletişimi veya konuşmayı devam ettirmiştir. Nuh tufanı ile insanlığın neredeyse tamamının yok edilmesi esasen günahlarının bir sonucudur. Ancak daha sonra gelen nesiller de günaha batmakta ısrar etmişler ve her seferinde Tanrı "ata" rolünde bir kurucu/kurtarıcı birisini görevlendirmiştir. Bu mantık silsilesinde görevlendirilen Hz. İbrahim'in de anlamı "milletlerin babası" demektir. Sonra nihai olarak İsa Mesih tüm insanlığa evrensel Kurtarıcı olarak gelmiştir. Mukaddes Kitap'ın Eski Ahid metnine göre son peygamber Yahya'dır. Yeni Ahid'de de peygamberlikler devam etmiştir. Buna göre her aziz peygamber değildir ama peygamber olan azizler vardır. Söz gelişi Aziz Pavlus peygamberdir.⁵

2. Müslümanlarda Peygamberlik Anlayışı⁶

Peygamberlere iman, İslam akaidinin esaslarından biridir. "Nübüvvet" /peygamberlik Allah'ın insanları bilgilendirmek ve buyruklarını iletmek üzere seçtiği bir insana vahiyler indirip nebilik görevi vermesidir. "Risâlet" nübüvvetle eş anlamlıdır. Nebi, sözlükte haber getiren kişi, resul ise elçi demektir. Kur'an-ı Kerim'de "nebi" veya çoğulu "enbiyâ", bazan da "resul" veya çoğulu "rusul" diye geçer. Genel anlayışa göre kendinden önceki bir resulün şeriatı üzere görevlendirilene nebi, yeni bir kitap ve şeriatla gönderilene resul denir. Her resul nebi, fakat her nebi resul değildir.⁷ Hz. Muhammed (sas) hem nebi hem de resuldür. Bir terim olarak nebi *Allah Teâlâ'nın, kullarına isteklerini bildirmek ve onlara hakkı, doğruyu ve yanlışı açıklamak üzere seçtiği ve görevlendirdiği insandır*. Farslar, Türkler ve bazı Müslüman topluluklar bu hususta peygamber terimini benimsemişlerdir. Peygamber, Farsça *haber* anlamındaki "peyam/peygam"

5 Ömer Faruk Harman, "Yahudilikte Peygamberler ve Peygamber", *İslam Tetkikleri Enstitüsü Dergisi*, C. 9, 1995, ss. 127-161; Kutsal Kitap-Eski Ahid ve Kadim İsrail'de peygamberlik kavramı ve kurumu hakkında bkz. J. Lindblom, *Prophecy in Ancient Israel*, Oxford, Basil Blackwell, 1963; Margaret Makafui Tayviah, *A Comparative Study of Concept of Prophec in Christianity and Islam*, 2013, Faculty of Social Sciences Department of Religious Studies, Kwame Nkrumah University of Science and Technology, <http://ir.knust.edu.gh/bitstream/123456789/6300/1/Margaret%20Makafui%20Tayviah.pdf> (Erişim 10.05.2018)

6 Konu hakkında geniş bilgi için bkz. Muhammed Mevlana Hadimi, *Tarikat-i Muhammediye Şerhi Berika*, çev. B. Çetiner, H. Ege, S. Oğuz, İstanbul, Kahraman Yayınları, 1989, c.2, ss. 42-67; Abdullah Aydemir, *İslami Kaynaklara Göre Peygamberler*, Ankara, 1996.

7 Aydemir, *İslami Kaynaklara Göre Peygamberler*, s. 1.

kelimesi ile *getiren* demek olan “ber” sözcüklerinin birleşmesinden oluşan bir isim tamlamasıdır ve *heberci* demektir.⁸

Allah’ın kullarıyla iletişiminin içeriğini teşkil eden vahyin nasıl alınıp tebliğ edildiği teologlar/ilahiyatçılar, filozoflar ve hatta psikologların en önemli konuları arasındadır. Teologların genel izahına göre Yüce Allah insanlara iki dünya saadetini sağlayacak olan dinî ve dünyevî bilgileri ihtiva eden vahyini (suhuf ve kitaplar) ilâhî elçilik görevi yapan Rûhu’l-kudüs/Cebrâil adlı melek vasıtasıyla veya peygamberlerin kalplerine beşerî bilgi edinme ve öğrenme tarzı dışında bir usul olan vahiy yoluyla indirmiştir.⁹ Tarih boyunca gönderilen vahyin temelini Allah’a, ilâhî kitaplara, peygamberlere, meleklerle ve âhirete iman etmek, Allah’a ibadet, güzel ahlak, muamelat vb. itikat, ibadet, ahlak ve ahkam teşkil etmiştir.

Peygamberlik kesbi değil vebidir, çalışmakla elde edilemez; Allah’ın seçtiği bazı kullarına vergisidir.¹⁰ Peygamberler abd/beşer/insandır. Yeme, içme, cinsi arzu, gülme, konuşma, üzülme, yorulma, evlenip çocuk sahibi olmak, hastalık, ölüm vb. yönlerden biyolojik anlamda diğer insanlar gibi yaratılmışlardır.¹¹ Onların, gösterdikleri mucizelerin ötesinde insanların göremediklerini görme imkânına sahip kıldıkları bildirilmiştir.¹² Maddi ve manevi bakımlardan ağır bir yük olan peygamberlik Eş’arilere göre erkek veya kadınlara Maturidilere göre ise sadece erkelere verilmiştir.¹³

Her peygamberde şu vacip sıfatlar vardır:

1. Sıdk (Doğruluk): Her peygamber doğru sözlü ve dürüst insandır.
2. Emanet (Güvenilirlik): Peygamberlerin hepsi emin/güvenilir kişilerdir. Emanet sıfatının zıddı olan hıyanet, onlar hakkında düşünülmez.
3. İsmet (Gizli ve açık günahlardan uzak olma): Peygamberler hayatlarının hiç bir döneminde günah işlememişlerdir.
4. Fetanet: Uyanık görüş ve üstün zeka kuvvetine sahip olmak. Peygamberler en zeki insanlardır.
5. Tebliğ-i şeriat: Peygamberler, ilahi emir ve yasakları / şeriatı topluma (ümmete) eksiksiz iletmislerdir.

8 Bkz. ilgili maddeler, Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara, 1980; D. Mehmet Doğan, *Büyük Türkçe Sözlük*, Ankara, 1981; Abdüsselam Harun, *el-Mu’cemu’l-Vasît*, İst. Ty.

9 Bkz. Kur’an: Nisa 4/163; En’âm 6/106; Nahl 16/102.

10 “Allah peygamberlik nimetini kullarından dilediğine verir.” (Kur’an, İbrahim, 11) “Allah peygamberlik görevini kime ve nereye vereceğini daha iyi bilir” (En’âm, 124).

11 “Deki ben de sizin gibi bir insanım, ancak bana vahyolunmaktadır” Kehf, 110; Fussiet, 6. “Biz onları yemek yemez birer ceset kılmadık ve onlar ölümsüz de değillerdir”. Enbiya, 8; Al-i İmran, 144.

12 Hûd 11/25-28, 63, 84-88.

13 Nureddin es-Sabuni, *el-Bidaye fî Usulî’d-Din, Maturidiye Akaidi*, çev. ve yay. Bekir Topaloğlu, Ankara, DİB Yayınları, 1978, s. 111.

Peygamberlerin görevi esasen iki yönlüdür. Bir yönüyle Allah'a karşı kul ve nebi olarak "nübüvvet" görevleri; insanlara karşı da "ilâhî davet" görevleri vardır. Bu bağlamda söz konusu görevleri şöyle sayabiliriz:

1. Tebliğ: Peygamberlerin asıl görevi Kur'an'ın pek çok yerinde "apaçık tebliğ" olarak ifade edilmiştir.
2. Tebyin: Peygamberler İlahi daveti insanlara anlayabilecekleri düzeyde yorumlayıp açıklamakla yükümlüdürler. Bu görev "sünnet" denilen yöntem ve muhteva ile ortaya çıkar.
3. Talim: Peygamberler getirdikleri vahyi kendileri uyguladıkları gibi toplumu da eğiterek öğretirler.
4. Tezekki: Peygamberler ruh ve nefis terbiyesi demek olan tezekki görevleri de vardır. Bunun metodunu da insanlara gösterirler.
5. Teşri ve icra: Peygamberler, davetlerinin hayata geçirilmesine, toplumsal ilişkilerin tanzimine yönelik teşri / yasama ve icra faaliyetlerinde bulunurlar. Buna genel anlamda şariat ve hükmetmek denir.

Oryantalizm Literatüründe Hz. Muhammed

Oryantalizm yukarıda değindiğimiz gibi, Hz. Muhammed hakkındaki kavramları, büyük oranda, geleneksel Hıristiyan teolojik polemikleri, popüler kültür ve algı üzerine oturtmuştur. Burada, teolojik tartışmalara girmeden, ilgili kavramların günümüz Batı kamuoyunun günlük kullanımında olan çevrimiçi ansiklopediler ve sözlüklerde nasıl yer aldığına bakmak yeterli olacaktır.¹⁴

(Hz.) Muhammed Kavramı

Batı'nın son yıllarda kurgulayıp kontrol ettiği yaygın modern ansiklopedi Wikipedia'da Hz. Muhammed şöyle ifade edilmektedir:

Muhammad (570 – 8 Haziran 632): Latince: Mahometus, İslam'ın kurucusu. İslam doktrinine göre o, daha önceki peygamberler Adem, İbrahim, Musa, İsa ve diğerlerinin tektanrıci öğretilerini takdim ve teyid etmek için gönderilmiş peygamber (prophet) ve Tanrı'nın elçisidir (messenger). O hatemu'l-enbiya olarak görülür. Muhammed Arabistan'ı

¹⁴ Bu konuda geniş ve tahlili bilgi için bkz. İbrahim Sarıçam, Mehmet Özdemir, Seyfettin Erşahin, *İngiliz ve Alman Oryantalistlerin Hz. Muhammed Tasavvuru*, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık, 2011.

*bir tek İslam yönetimi altında birleştirmiştir. Kur'an ve onun öğretileri ile pratikleri İslam dini inancının temelini oluşturmaktadır.*¹⁵

Bu genel izah ve yaklaşım yanında Avrupa dillerinde nebi/peygamber için kullanılan *prophet, Arabian prophet, Islamic prophet, apostle, messenger* gibi kavramlara biraz yakından eğilmemiz, onların etimolojik kökenleri ve Avrupa dillerine geçerken ve kavramsallaştırılırken kazandıkları yeni anlamlar önem taşımaktadır.

Prophet Kavramı

Kavramın etimolojik kökeni Grekçe *prophētēs* sözüdür. Pro: önce ve phētēs-phanai: konuşan, konuşmak sözcüklerinden oluşmuştur. *Önce konuşan* veya *önceden konuşan* manasına gelmektedir. Buradan Latince'ye (*propheta*) oradan Fransızca'ya (*prophete*) oradan da İngilizceye (*prophet*) ve diğer Avrupa dillerine geçmiştir.¹⁶

Hıristiyanlık öncesinde Grek *prophetes* kavramı Avrupa dillerine "soothsayer" yani gelecekte haber veren, kahin olarak çevrilmiştir. Fakat Hıristiyanlıkla birlikte Hıristiyan yazarlar tarafından peygamberlik için, 1848'den itibaren gayridini anlamda kullanılmıştır.

prophet isim

1. A person who speaks by divine inspiration or as the interpreter through whom the will of a god is expressed. (İlahi ilhamla konuşan veya Tanrının iradesinin ifade edildiği tercüman)
2. A person gifted with profound moral insight and exceptional powers of expression. (kendisine deruni ahlak ve istisnai ifade gücü bahşedilen zat)
3. A predictor; a soothsayer. (tahminci, kahin)
4. The chief spokesperson of a movement or cause. (bir hareketin veya gayenin baş sözcüsü)
5. a. Prophets The second of the three divisions of the Hebrew Scriptures, comprising the books of Joshua, Judges, Samuel, Kings, Isaiah, Jeremiah, Ezekiel, and the Twelve. (Peygamberler: Eski Ahid'in/Tevrat'ın üç bölümünün ikincisi ki bu Joshua, Judges, Samuel, Kings, Isaiah, Jeremiah, Ezekiel ve Oniki kitaplarını ihtiva eder)
- b. Prophet One of the prophets mentioned in the Bible, especially one believed to be the author of one of these books. (Peygamber: Yeni Ahid'de zikredilen, özellikle bu kitaplardan birinin yazarı)¹⁷

Prophecy: kehanet, Prophetic: kehanet gibi.

15 <https://en.wiktionary.org/wiki/muhammad> erişim 09.05.2018

16 The American Heritage® Dictionary of the English Language, Fourth Edition copyright ©2000 by Houghton Mifflin Company. Updated in 2003. Published by Houghton Mifflin Company.

17 www.thefreedictionary.com/prophethood+prophethood+in+Christianity erişim 05.10.2017

Bu maddede Hz. Muhammed: “Mahomet, Mahound, Mohammad, Muhammad- İslamiyeti, Kur’an, Arap peygamber (570-632)” ifadeleriyle yer almaktadır.

İstanbul’da, İngiliz Büyükelçiliği çalışanı ve bu arada başta sözlük olmak üzere bazı oryantalist çalışmalar da yapan Sir James Redhouse 1890’da hazırladığı Kitab-ı Meaani-i Lehce/Türkçe-İngilizce Lügati’nde söz konusu kelimelere şu anlamları vermiştir:

Peygamber: prophet, messenger, apostle.¹⁸

Nebi: prophet, heavenly messenger.¹⁹

Resül: prophet, apostle, messenger, envoy.²⁰

Havari: a disciple of a prophet, apostle.²¹

Osmanlı müelliflerinden Şemseddin Sami Bey 1901’de ikinci baskısını yapan Fransızca-Türkçe sözlükte konu ile ilgili kelimeleri şu anlamlarla karşılamıştır:

Prophete: (eril) “vahiy ve ilham ile gaybdan haber veren; bir takım karineler ve mülahazalara istinaden gaybdan haber veren adam.”

Prophetesse: (*dişil*) “ilham ve rabbaniye istinad ile gaydan haber vermek batıl iddiasında buluna kadın.”

Prophetie: (*işaret ismi*) “vahiy ve ilham ile gaybdan haber veriş; genel olarak gaybdan verilen haber; ati/gelecek hakkında beyan edilen hüküm ve zan.”²²

Apostolate: (eril) “risalet, nübüvvet, bi’set, mürseliyyet, havarilerin hal ve mevkileri, bir mezhebin, bir mesleğin davetçiliği.”

Apostolique: (sıfat) “bi’sete, havarilere ilişkin. Papanın divanından çıkan, kilisenin yahut papanın emlakine, hazinesine ilişkin işlerin görüldüğü muhakeme.”²³

Arabian/Arabic Prophet

Arap, Araplar için, Arabistan peygamberi demektir.²⁴ Bu ifade ile Hz. Muhammed bir ırka ve bir coğrafyaya hasretdilmekte, risaleti de milli bir hareket gibi gösterilmektedir.

18 Redhouse, Yeni Türkçe-İngilizce Sözlük, 7. Baskı, İstanbul, 1984, 931.

19 Redhouse, s. 873.

20 Redhouse, s. 955.

21 Redhouse, s. 464.

22 Ş. Sami/Ch. Samy-Bey Fraschery, *Dictionnaire Français-Turc Illustrate/Resimli Kamus-ı Fransevi*, İstanbul, 1901, s. 1779.

23 Ş. Sami/Ch. Samy-Bey Fraschery, *Dictionnaire Français-Turc Illustrate/Resimli Kamus-ı Fransevi*, s. 112.

24 Henry O. Thompson, *Christ and the Arabian Prophet*, London, C. W, Reynell, 1882.

Islamic prophet

İslam dinini kuran ve yayan kişi, Muhammed. Bu kavramsallaştırma da Hz. Muhammed'e belli bir zamana, belli bir mekana ve belli bir topluma/Müslümanlara İslam dinini yayan peygamber konumu verilmektedir.

Apostle

Antik Grekçede elçi anlamında ἀπόστολος (apóstolos) Geç Laitince apostolus, Eski Fransızca apostle, Eski İngilizce apostol;

1. Bir dini misyoner veya din önderi, özellikle erken Hıristiyan Klisesi'nde,
2. Özel bir amaç için bir öncü, bir inancın peygamberi,
3. Kiliselerde üst düzey şahıs.²⁵

The twelve apostles/Oniki Havari: Hz. İsa tarafından, inananlar arasından seçilen on iki kişiye verilen addır. Bunlara apostles/havariler denir.

Messenger

Eski Fransızca *messagier* (*message*'dan) gelmekte olup mesaj getiren demektir.²⁶ Doğrudan doğruya dini bir boyutu olmamakla beraber peygamberler veya din adamları Tanrı'dan haber getirdikleri için bu kavramla kimi zaman ifade edilmiştir. Hz.Muhammed için daha ziyade resül'ün karşılığı olarak kullanılmıştır. Mesela Annemaria Schimmel Hz.Muhammed'in Müslüman kültüründeki yerini anlattığı eserinde başlık olarak Messenger kavramını seçmiştir.²⁷

Diyalog Bağlamında Hz. Muhammed'in Peygamberliğinin Kabulü Meselesi

Doğu-Batı ilişkilerinde 20. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren din devreye konarak "dinlerarası diyalog" kavramı ortaya atıldı. Esasında bunun "dinlerarası" değil "din mensuplarıarası" olması gerektiğini çoğu Müslüman çevreler ısrarla belirtmişlerdir. Bu arada Müslümanlar diyalogun olabilmesi için son nebi-resül Hz.Muhammed'in kabul edilmesini istediler. Uzun bir tartışma sürecinden sonra Batılı bazı bilim adamları, düşünürler, ilahiyatçılar ve ruhaniler Hz. Muhammed'in "nebiliğini" kabul edebileceklerini hatta ettiklerini söylediler. Ancak ifadelere biraz yakından bakınca bu kabulün Müslümanların anladığı ve iman ettiği şekilde olmadığı anlaşıldı. Zira bu süreçte Hz. Muhammed adeta *Hıristiyanlaştırılıyor* başka bir ifade ile Hıristiyanların nübüvvet anlayışı çerçevesinde kabul ediliyordu. Diyalogculara göre Hz.

25 <https://en.wiktionary.org/wiki/apostle> erişim 09.05.2018

26 <https://en.wiktionary.org/wiki/messenger> erişim 09.05.2018

27 Annemaria Schimmel, *And Muhammad Is His Messenger: The Veneration of the Prophet in Islamic Piety*, University of North Carolina Press, 1985.

Muhammed, tıpkı İsa Mesih'in geleceğini müjdeleyen önceki peygamberler (Ahd-i Atik peygamberleri) gibi, kıyamete yakın İsa Mesih'in yeryüzüne dönüşünü müjdeleyen ve ona tabi olan bir peygamber olabilirdi. Söz gelişi Watt ve benzerleri "Muhammed, Kitab-ı Mukaddes-Yahudi geleneğindeki gibi hata yapan bir peygamber olabilir" noktasına geldiler. Bu bağlamda onun Kur'an'ın bir bölümünün ilahi olması bir bölümünde hataların olması veya eklemeye bulunması da mümkündür. Nitekim, Ariuscu rahip Bahira'dan aldığı Kitab-ı Mukaddes'e ait bölümler vahiydir.²⁸

Kavramlarla İlgili Bazı Mülahazalar

Hz.Muhammed konusunda Batı'nın temel yaklaşımları onların, bilgi teorisi, din ve metafizik ile ilgili kabullerine dayanmaktadır. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

1. İnsan anlayışı: Bugünkü Batı medeniyetine göre insan kendi kendine yeterli bir varlıktır, kendi akli ve fikri erginliğine sahiptir. Bilgi ve rehberlik için herhangi bir metafizik varlığa ihtiyacı yoktur. Hz.Muhammed Ümmeti Müslümanlar ise peygamberin rehberliğine inanırlar. Allah'ın varlığı inkar edilemez bir gerçektir. Hakiki bilgi ve hatta hayatın kendisi Allah'ın yarattığıdır. Her türlü yetki ve yetkinlik sadece O'na aittir. O, kulu olan insanı hidayete erdiren, insanlığa hayatın ilkelerini verendir.
2. Bilgi teorisi: Batı bilgi teorisine göre gerçek bilginin kaynağı yalnızca insanın akli, duyuları, gözlemi, tecrübesi ve bilimsel araştırmalarıdır. Müslümanlara göre ise mutlak bilgi peygamberler vasıtasıyla gelen İlahi vahiydir. Bu bilgi insanın maddi ve manevi dünyasının bütün sorularına ve ihtiyaçlarına cevap verir. Son ve nihai mutlak bilgiyi insanlığa getiren de son peygamber Hz. Muhammed'dir.
3. Doğru-Yanlış anlayışı: Batı, doğru ve yanlışın göreceli olduğunu kabul eder. Bu cümleden hareketle ahlaki değerler de sosyal kurallar da hukuk da iyi veya kötü de yararlı veya zararlı da helal veya haram da her şey bireyin kendi görüşü, tercihi ve seçimine dayanır. Her seçimin bireyin kendi hakemliğinin bir sonucudur. Oysa Hz. Muhammed'in takipçilerine göre söz konusu ettiğimiz her şey insan aklınca İlahi İrade'nin, irşadın yardımıyla bilinebilir ve insanın bireysel tercihi, tecrübesi veya mantığıyla nitelik değiştirmez. Söz gelimi iyi her zamanda ve mekanda iyidir.
4. Hayat Anlayışı: Günümüz Batı medeniyeti, büyük oranda, metafizik bilgi, onun kaynakları, kavramları (Tanrı, melek, vahiy ahiret gibi) ve onun hayat teklifinden hoşlanmaz. Ekseriyetle sadece dünyayı ve dünyevi hayatı önemser ve esas alır. Amaç bu dünyada mutluluğu, refahı,

---

28 William M. Watt, *Muhammad: Prophet and Statesman*, Oxford Uni Press, 1961, s. 237-242.

zevki safayı yaşamaktır. Öte yandan Hz. Muhammed ümmetine göre insanın önemi ve gayesi ancak göreceli olmayan vahiy bilgisi ile anlam kazanır ve gerçekleşir. Hz. Muhammed'e vahiy yoluyla indirilenler doğru ve gerçektir; dünya hayatı yanında ahiret hayatı da vardır ve önemlidir. Mutluluk her iki dünya için olmalıdır.²⁹ Esasen bir yandan modern Batı Müslümanları uhrevilikle suçlarken hem kilise hem de oryantalizm Hz. Muhammed'i dünyeviliğin bir unsuru olan iktidar hırsı ve şehvetperestlikle de suçlayagelmışlerdir ki bu bir tutarsızlıktır.

Müslümanlar yukarıda sıraladığımız ibarelerin hem kelime hem de terim manalarıyla İslam dinindeki nebi-resul inanç ve anlayışlarını karşılamadığı kanaatindedirler. Oryantalistlerden İngiliz W. Muir "prophet", Fransız A.P.S. Perceval "prophete" ve Hollandalı R.P.A. Dozy "profeet" kavramlarını kullanmıştır. O "nebi" ve "peygamber" terimlerine karşılık olarak "prophet" kelimesini tercih etmişlerdir. Bununla Müslümanlar da Hz. Muhammed'i Batı'ya tanıtırken veya eserlerini Batı dillerinde yazarken, ilgili kavramlara baş vurmuşlardır. Batı'ya Hz. Muhammed'i savunmacı bir üslupla ilk tanıtmaya gayretleriyle Müslümanlardan Seyid Emir Ali'nin (1849-1928) *A Critical Examination of the Life and Teachings of Mohammed* (1873) adlı eseri (genişletilmiş versiyonu *The Spirit of Islam 1891*) yeni bir çığır açmıştır. Emir Ali de oryantalistlerce İslam ve Hz. Muhammed'le ilgili oluşturulan terimler, kavramlar ve literatürden yola çıkmıştır.³⁰ Merhum Muhammed Hamidullah da bu bağlamda *Le Prophète de l'Islam, sa vie, son œuvre*, Paris, 1959 (*The Life and Works of the Prophet of Islam/İslam Peygamberi: Hayatı ve Eseri*) adlı bir eser kaleme almış ve Müslümanların dillerine de çevrilerek yarım asırdan aşkın bir süredir okunmaktadır.

Prophet kavramı sözlüklerde, Hristiyan teolojisinde, Hristiyan halk kültüründe ve Oryantalist literatürde peygamber anlamında yer almıştır. Ancak kelimenin asıl manalarından biri kahindir ki Kur'an-ı Kerim bunun şiddetle reddetmektedir: "Ey Resülüm, ... sen Rabbinin ihsanı sayesinde kafirlerin iddia ettikleri gibi kahin de değilsin, deli de değilsin" (Tur 52: 29), "O bir kahin sözü de değil! Ne az düşünüyorsunuz! O, Alemlerin Rabbinden indirilen bir derstir". (Hakka 69: 42-43)

Öte yandan hem *Arabian prophet* hem *Islamic prophet* kavramları indirgemecidir ve Hz. Muhammed için Kur'an-ı Kerim'de söylenen "*Biz seni ancak alemlere rahmet olarak gönderdik*" (Enbiya 21:107) ifadesi ile de onun risaletinde bütün insanlığı muhatap alması gerçeğiyle ters düşmektedir. Bir başka ayette de Hz. Muhammed'in bütün insanlığa gönderildiği açıkça beyan edilmektedir: "*Biz seni ancak bütün insanlara bir müjde verici ve uyarıcı gönderdik. Ancak insanların çoğu bilmiyorlar.*" (Sebe 34:28)

29 Bkz. Murad, "Prophethoos".

30 Yusuf Kabakçı, *Hız. Muhammed'in Hayatına Savunmacı Yaklaşım: Seyyid Emir Ali Örneği*, İstanbul, 2017.

Müslümanlar bu ayetler çerçevesinde 610 yılından kıyamete kadar bütün insanlığın Hz. Muhammed'in ümmeti olduğunu belirtirler. Onun übüvvetini kabul edenler "İcabet ümmeti", henüz kabul etmeyenler de "davet ümmeti"dir. Hz. Muhammed de hatemü'l-enbiya" (son peygamber) başka bir ifade ile "ahir zaman peygamberidir; artık ondan sonra peygamber gelmeyecek, onun daveti kıyamete kadar sürecektir.

Apostle kavramına gelince, görüldüğü gibi bu ifade daha ziyade Havariler için kullanılmaktadır. Hz. Muhammed için kullanılması durumunda da onu var olan bir dini otoritenin veya kişinin temsilcisi statüsüne koymaktadır. Bu da Hıristiyanların ve Oryantalistlerin Hz. Muhammed'in dini öğretilerini seyahatleri sırasında karşılaştığı bazı Hıristiyan rahipler veya din adamlarından aldığı, onların temsilcisi olarak risalet iddiasında bulunduğu algısını güçlendirmektedir.

Osmanlı'nın Prophete Kavramına İtirazı

20. yüzyıl başlarına kadar İslam dünyasını Batı karşısında her yönüyle temsil etmek ve gerektiğinde savunmak durumunda olan Osmanlı Devleti Oryantalizmin Hz. Muhammed ile ilgili kullandığı kavramlara, tutumlara ve iddialara da cevap vermekten kaçınmamıştır. Bunu, bazen Hz. Muhammed'e hakaretler içeren tiyatro ve sanat eserlerine verdiği tepki ile bazen ilmi cevaplarıyla, gerektiğinde de ekonomik alanda dolaylı yoldan ortaya çıkan oryantalist girişimlere karşı takındığı tavırla göstermiştir.

İlmi Oryantalizme Cevabı

Osmanlı ulemasından Mahmud Esad Seydişehri "nebi" kavramınının "prophet" kavramı ile aynı olmadığını tam bir vukufiyetle, günümüze de ışık tutacak şekilde şöyle ortaya koymaktadır:³¹

"Fakat Nasara'nın Prophēte kelimesine verdikleri mana ve hüküm ile bizim "nebi ve resul" kelimelerine verdiğimiz mana ve hüküm arasında büyük fark vardır. Onların inancına göre Prophēte demek olacak bir şeyi olmadan evvel yani Mesih'in ortaya çıkışından evvel halka haber veren ve müjdeleyen zatlardır. Hz. Muhammed, Hz. İsa'dan sonra gelmiş olduğundan, "artık propheciler tamam olduktan sonra peygamber

31 Müslümanlar ve Hıristiyanlar arasındaki nübüvvet anlayışı farkı için bk. Khurram Murad, "Prophethood: Root Cause of Islam-West Conflict", *Tarjuman al-Quran*, July 1992. Avrupa'da Hz. Muhammed algısı hak. bkz. İbrahim Sarıçam, Mehmet Özdemir, Seyfettin Erşahin, *İngiliz ve Alman Oryantalistlerin Hz. Muhammed Tasavvuru*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 2011; Norman Daniel, *Islam and the West: The Making of an Image*, Oxford, 1993; Minou Reeves, *Muhammad in Europe. A Thousand Years of Western Myth-Making*, London, Garnet pub. 2001, New York University Press, 2003.

gelmesine lüzum kalır mı?” diye reddetmişler. Hıristiyanlardan Hz.Muhammed’i bir “Apostle” (Apostolos) yani havari diye kabule yaklaşanlar vardır. Ancak onlara göre de Hz. Peygamber’in Arabistana götürdüğü Hıristiyanlık, Arius mezhebinden ibaret olduğu ve o mezhep İznik Konsili’nde reddedildiği için havariliğini dahi iptal ederler.”³²

Konuya bir başka vesile ile Seydişehir, “Nübüvvet-Profesy” vurgusuyla şöyle eğilmektedir:

... Yukarıda özel yerinde beyan edildiği gibi Hıristiyanların kullandığı profesî/profétie kelimesiyle bizim nübüvvet kelimesi müteradif lafızlardan olmayıp aralarında büyük fark vardır. “Amme yetesâelun” “Birbirlerine neyi soruyorlar?” (78/Nebe’, 1) sual-i şerifinin cevabı olan “ani’n-nebei’l-azim” “O büyük haberden mi?” (78/Nebe’, 2) kavî-i kerimindeki “nebe” kelimesinde Nasara’nın profesî kelimesinden kastettikleri manaya benzer bir mana var ise de Nasara nebe-i azimin yalnız Mesih’in gelişinden ibaret olduğuna inanırlar. Hz. İsa’ya gelinceye kadar İsrail oğulları içinde çıkan peygamberlerin hep Mesih’in gelişi olan nebe-i azimi haber vermeye memur olduklarını iddia ederler. Hakikaten, Enbiyâ-yı Kiram’ın haber verdikleri azim nebeler meyanında Mesih’in gelişi meselesi de varsa da azim nebelerin neticesi hatemu’r-rusul efendimiz hazretlerinin gönderilmeleri olacağı hem Tevrat hem de İncil hakkında icra edilen derin incelemelerle sabit olur.”³³

Ekonomik Oryantalizme Cevabı

Ekonomik oryantalizm de Müslüman mahallesinde salyangoz satmaktır. Batı, dünden bugüne bunu yapmaktadır. İslam medeniyetine, Müslüman kültürüne uymayan, aykırı olan hatta bazen saygısızlık ve hakaret içeren ürünlerini İslam dünyasında pazara sürebilmektedir. Bunu gıdadan giysiye her alanında görmek mümkündür.

Konumuzu Osmanlı Devleti’nde yaşanan bir olayla belirginleştirelim. 20. Yüzyıl başlarında Osmanlı coğrafyasına özellikle de İstanbul’a Avrupa’dan çikolata girmiştir. Ancak bu ürünlerden bazılarında prophete kelimesi yazılıdır. İtalyan *Chocolat du Nil* adlı marka ürünlerinden bir kısmına reklam amaçlı *Le Crocodile Prophete* yani “Timsah peygamber” ibaresini koyarak satışa çıkarmıştır. (Bkz. Resim 1) Osmanlı hükümeti bunu sadece Hz.Muhammed’e değil peygamberliğe hakaret olarak görüp Rüşumat (gümrük) İdaresi, ülkeye girişine müsaade edilmemesi ve piyasadakilerin toplatılması kararı almıştır. Beşiktaş ve Boğaziçi’nde bazı şekerlemeci, bakkal ve attar dükkânlarında bu çikolatanın satılmakta olduğu

32 Mahmud Esad Seydişehir, Şeriat-ı İslamiye ve Mister Karlayl, İstanbul, 1310/1892, s. 36; İki Cihan Devleti Arasında Hz. Muhammed (sas), haz. Seyfettin Erşahin, Otto yay, Ankara, 2017, s. 77.

33 Mahmud Esad, Şeriat-ı İslamiye, s. 207-208; İki Cihan Devleti Arasında Hz. Muhammed, s. 78.

tespit edilmiştir. Bu arada İtalyan Büyükelçiliği devreye girerek kararı durdurmaya çalışmıştır. Bu aşamada Maarif Vekaleti *lügatte prophete peygamber değil kahin demektir* diyerek olayı yumuşatmıştır. Ertesi sene aynı ürün aynı cümle ile satışa çıkarılınca Osmanlı yönetimi “iki memuru çikolataları tek-tek açıp oradaki prophete kelimesinin üstünü boya ile kapatmakla görevlendirmiştir.”³⁴

Bu olayın bir önemi de Osmanlı toplumunda prophete kelimesinin anlamı biliniyor olmalı ki yasak getirilmek isteniyor.

Resim 1. İtalyan *Chocolat du Nil* Adlı Ürünü

Sonuç Yerine

Aslında Hz. Muhammed’in doğru anlaşılması, Avrupa-İslam Dünyası ilişkilerine, hatta dünya barışına önemli katkılar sağlayacaktır. Günümüzde Müslümanlarla Hıristiyanlar arasında daha önce benzeri olmayan şekilde gelişen ilişkiler sebebiyle acilen her iki tarafın Hz. Muhammed’in kişiliği hakkında daha nesnel bilgilere ulaşması gerekmektedir. Kimi Avrupalı çevrelerin onu indirgemesine karşın kimi Avrupalılar ve Müslümanlar onu romantik şekilde idealize ettirmektedirler. Bu yaklaşımlar ise Hz. Muhammed’in doğru anlaşılmasını büyük oranda engellemektedir.

Batı Hıristiyan dünyası esasen Hz. Muhammed’e teolojik ve kültürel geleneğinin penceresinden bakmıştır. Hıristiyanlıkta Hz. İsa Tanrı konumunda oluşu için bir yönüyle de dinin kurucusu idi. Zaten onun tebliğ etmiş olduğu din ve dinine inananlar da “İsa” sözünden türeme İzacı veya İsaye mensup anlamında *İsevi* ve *İsevilik* veya Christ sözünden türeme *Christian* ve *Christianity* diye anılagelmiştir. Bu geleneğin bir tezahürü olarak Hz. Muhammed’e inananlara Muhammedi anlamında *Muhammedan* ve onun tebliğ ettiği dine de Muhammedilik

34 Recep Kankal, “Çikolata Paketindeki Şüphesi”, *Yedikita Dergisi*, sayı 117, Mayıs 2018; [http://yedikita.com.tr/cikolata -paketindeki-suphe/](http://yedikita.com.tr/cikolata-paketindeki-suphe/) erişim 07.05.2018; <https://youtu.be/ix1QTcq6w3I> erişim 07.05.2018.

manasında *Muhammadanism* demişlerdir. Bu adlandırma Müslümanlar için kabul edilemez bir durumdur. Zira Müslümanlara göre Hz.Muhammed Allah'ın kulu ve resülü onun tebliğ etmiş olduğu din de Hz.Adem'den beri gelen İslam'dır.

Avrupa'nın Hz. Muhammed algısı iç ve dış gelişmelerin ışığında gelişmiştir. Batı, genellikle kendini güvensiz hissettiği durumlarda Hz.Muhammed'e saldırmış, güvenli hissettiği veya yardımına ihtiyaç duyduğu durumlarda (Aydınlanma sonrasında ve Sovyet tehdidine karşı) ise dost ilan etmiştir.

Müslümanların Avrupa içlerine doğru ilerledikleri dönemlerde artan Muhammed düşmanlığı Rönesans ve Aydınlanma Hareketi ile yavaş yavaş kesafetini kaybetmiş, İslam kaynaklarının Batı dillerini tercümesi ve bilimsel Oryantalizm çalışmaları ile daha nesnel algılar ortaya çıkmıştır.

Hız. Muhammed, çoğu zaman Batı'nın "ötekisi" olagelmıştır. O, bu yönüyle Batı kimliğinin oluşması ve tahkiminde vazgeçilemez bir unsur olmuştur. Avrupa, Mozarablar örneğinde olduğu gibi İslam karşısındaki zemin kaybını durdurmak için duygu istismarına dayalı bir "Muhammed düşmanlığı" üretmiştir.

İnsanlığın her zamankinden daha çok barışa, kardeşliğe, huzura ve güvenliğe ihtiyaç duyduğu şu günlerde kutsal şahıslar, değerler ve semboller hususunda "(Peygamberler) arasında hiçbir fark gözetmeyiz" (Kur'an 2/286) ve "Sizin dininiz size, benim dinim bana" (Kur'an 109/6) İlahi hitabına sarılmak en çıkar yol görünmektedir.

Kaynakça

- Aydemir, Abdullah, *İslami Kaynaklara Göre Peygamberler*, Ankara, 1996.
- Daniel, Norman, *Islam and the West: The Making of an Image*, Oxford, 1993.
- Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara, 1980.
- Doğan, D. Mehmet, *Büyük Türkçe Sözlük*, Ankara, 1981.
- Harman, Ömer Faruk, "Yahudilikte Peygamberler ve Peygamber", *İslam Tetkikleri Enstitüsü Dergisi*, Cilt 9 (1995), ss. 127-161.
- Harun, Abdüsselam, *el-Mu'cemu'l-Vasît*, İst., Ty.
- Hüseyin, Asaf, *Batı'nın İslamla Kavgası*, çev. Mesut Karaşahan, Pınar Yayınları, Ankara, 2006.
- Hüseyin, Taha, *Alâ Hâmis es-Sîre*, Kahire 1934.
- Kabakçı, Yusuf, *Hız. Muhammed'in Hayatına Savunmacı Yaklaşım: Seyyid Emir Ali Örneği*, İstanbul, 2017.
- Kankal, Recep, "Çikolata Paketindeki Şüphe", *Yedikita Dergisi*, Sayı 117, 2018.
- Kur'an-ı Kerim.

- Lindblom, J., *Prophecy in Ancient Israel*, Oxford, Basil Blackwell, 1963.
- Mahmud Esad Seydişehir, *Şeriat-ı İslâmiye ve Mister Karlayl, İstanbul, 1310/189*.
- Mahmud Esad, *İki Cihan Devleti Arasında Hz. Muhammed (sas)*, haz. Seyfettin Erşahin, Otto Yayınları, Ankara, 2017.
- Murad, Khurram, "Prophethood: Root Cause of Islam-West Conflict", *Tarjuman al-Quran*, July 1992.
- Nureddin es-Sabuni, *el-Bidaye fi Usuli'd-Din, Maturidiye Akaidi*, çev. ve yay. Bekir Topaloğlu, DİB Yayınları, Ankara, 1978.
- Redhouse, W. J., *Yeni Türkçe-İngilizce Sözlük*, 7. Baskı, İstanbul, 1984.
- Revees, Minou, *Muhammad in Europe: A Thousand Years of Western Myth-Making*, London, Garnet Publications, 2001, New York University Press, 2003.
- Sarıçam, İbrahim, Özdemir, Mehmet, Erşahin, Seyfettin, *İngiliz ve Alman Oryantalistlerin Hz. Muhammed Tasavvuru*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 2011.
- Schimmel, Annemaria, *And Muhammad Is His Messenger: The Veneration of the Prophet in Islamic Piety*, University of North Carolina Press, 1985.
- Şemseddin Sami/Ch. Samy-Bey Frascbery, *Dictionaire Français-Turc Illustrate/Resimli Kamus-ı Fransevi*, İstanbul, 1901.
- Seyid Emir Ali, *A Critical Examination of the Life and Teachings of Mohammed*, London, 1873 (genişletilmiş versiyonu *The Spirit of Islam*, 1891).
- Tayviah, Margaret Makafui, *A Comperative Study of Concept of Prophec in Chiristianity and Islam*, Faculty of Social Sciences Department of Religious Studies, Kwame Nkrumah University of Science and Technology, 2013.
- The American Heritage Dictionary of the English Language*, 4th Edition, Houghton Mifflin Company, 2003.
- Watt, William M., *Muhammad: Prophet and Statesman*, Oxford Uni Press, 1961.
- <https://en.wiktionary.org/wiki/apostle> (erişim 09.05.2018).
- <https://en.wiktionary.org/wiki/messenger> (erişim 09.05.2018).
- <https://en.wiktionary.org/wiki/muhammad> (erişim 09.05.2018).
- <https://youtube/ix1QTcq6w3I> (erişim 07.05.2018).
- http://yedikita.com.tr/cikolata_-paketindeki-suphe (erişim 07.05.2018).
- <http://ir.knust.edu.gh/bitstream/123456789/6300/1/Margaret%20Makafui%20Tayviah.pdf> (Erişim 10.05.2018).
- www.thefreedictionary.com/prophethood+prophethood+in+Christianity (erişim 05.10.2017).